



Jens NapâtôK´
Naleraq sinnerlugu Inatsisartunut ilaasortaq

§ 37 naapertorlugu apeqquteqaammut nr. 034/2024-mut akissut

23-02-2024
Sags nr- 2024 - 3765.
Akt -id: 23898550

Asasara Jens NapâtôK´

Inatsisartut suleriaasianni § 37, imm. 1 naapertorlugu Naalakkersuisunut apeqquteqaammik nassiussivutit. Apeqquteqaatinut, uagutsinnit akineqartussatut innersuunneqartunut qujanaq. Apeqqutit matuma kinguliani issuarneqarput akissuteqarfigineqarlutillu.

Postboks 1160
Tlf: 34 50 00
Fax: 34 55 05
3900 Nuuk

Email: pn@nanog.gl
www.naalakkersuisut.gl

1. Kalaallit Nunaanni stress pillugu pisortatigoortumik paasissutissaateqarpugut?

a. Assersuutigalugu Kalaallit Nunaanni stress pequtugalugu sulinngiffeqartitaasut qassiuneri kisitsisaatigaagut?

Akissut:

Naalakkersuisut ilisimatitsissutigisinnaavaat Peqqinnissaqarfik Kalaallit Nunaanni stressip atugaaneranut paasissutissanik pissarsisinnaanngimmat. Oqaaseq stress nassuiaasorsorluagaanngilaq. Napparsimanermik nalunaaruteqartarnerni peqqutaasunut qitiusumik nalunaarsuiffimmik soqanngilaq. Suliassaqarfimmi paasissutissat pigineqartut tassaapput saaffiginnissutinik nalunaarsuisarfimmiit paasissutissat, Peqqinnissaqarfimmiit stressimut takussutissartaqartinneqartut, tak. apeqqut 2-mi ilusiliaq.

2. Peqqinnissaqarfiup inuiaqatigiinni stressimik eqqugaaneq qanoq misilittagaqarfigaat annertussusaalu qanoq annertutigaa?

a. Nunatsinni stress annertusiartuinnartumik ajornartorsiutinngoriartortoq, Naalakkersuisut inuiaqatigiinni stress pillugu ilisimasakippallaarneq Naalakkersuisut qanoq nalilerpaat.

Akissut:

Peqqinnissaqarfimmi stressimik napparsimasutut paasineqartut nalunaarsorneqarneq ajorput, kisiannili peqqinnissaqarfimmut attaveqarnerni ataasiakkaani saaffiginnissutinut peqqutaasut, stressimut immikkut tunngassuteqartut nalunaarsorneqartarput. Kisiannili Peqqinnissaqarfimmut ornigulluni saaffiginninnernut peqqutaasunik nalunaarsuisarneq aallartinneqarpoq. Nalunaarsuisarnerit maannarpiaq taamaallaat Nuummi tamakkiisumik atorneqarput, nalunaarsukkat amerlanerpaartaat Nuummeersuullutik. Stressimut ersiutit *Tassanngaannartumik artorsarnermi qisuariaatit, Tarnit pissusianni ersiutit/Al-mut maalaarutit¹-tut* aamma *Sulinermik ajornartorsiuteqarneq-tut* nalunaarsorneqartassapput. Immikkoortut pingasut assigiinngitsorujussuarnik

¹ IKA = Allami immikkoortigaanngitsut.

imaqarput, taamaattumillu tamarmik nalinginnaasumik stressimut toqqaannartumik attuumassutilittut taaneqarsinnaanatik. Immikkoortut pingasut taakku *tarnikkut toqqissisimanginneq-mut* atasutut eqikkarneqarsinnaapput.

Tabelimi matuma kingulianiittuni ukiuni kingullerni sisamani nalunaarsukkat, saaffiginnissutit suussusiunut agguarneqartut takuneqarsinnaapput:

Ukioq	Nappaatip suussusia	Nakorsiat katillugit	Nakorsiat stressimut tunngassuteqarsinnaasunik ersiutillit katillugit
2021	Tassanngaannartumik artorsarnermi qisuariaatit	519	1634
	Tarnit pissusianni ersiutit/AI-mut maalaarutit	1003	
	Sulinermik ajornartorsiuteqarneq	112	
2022	Tassanngaannartumik artorsarnermi qisuariaatit	404	1860
	Tarnit pissusianni ersiutit/AI-mut maalaarutit	1380	
	Sulinermik ajornartorsiuteqarneq	76	
2023	Tassanngaannartumik artorsarnermi qisuariaatit	525	2237
	Tarnit pissusianni ersiutit/AI-mut maalaarutit	1631	
	Sulinermik ajornartorsiuteqarneq	81	
2024 (massakkumut)	Tassanngaannartumik artorsarnermi qisuariaatit	110	389
	Tarnit pissusianni ersiutit/AI-mut maalaarutit	269	
	Sulinermik ajornartorsiuteqarneq	10	

Stressimut attuumassuteqarsinnaasut pillugit attaveqarnerit nalunaarsorneqartut amerlanerpaartaat Nuummi peqqissaavimmeersuupput. 2023-mi attaveqartunit tamanit 80%-it Nuummeersuupput, tassalu Nuummi inuit assigiinngitsut 1.801-it immikkoortunit taaneqartunit pingasuusunit ataaseq peqqutigalugu Peqqinnissaqarfimmut attaveqarsimapput. 2023 tamakkerlugu Nuummi peqqissaavik inunnit katillugit 19.810-nit attaveqarfigineqarsimavoq. Innuttaasut ataasiarlutik arlaleriarlutilluunniit Nuummi peqqissaavimmut ornigullutik saaffiginnissimasut 9%-ii minnerpaamik ataasiarlutik immikkoortunit pingasuusunit taakkunannga ataatsip ataaniittutut naatsorsuutigineqarsinnaasoq pillugu saaffiginnissimapput.

Sulianik tamanik nalunaarsuisarneq aatsaat aallarnisarneqarmat, ukiuni kingullerni qaffariaatit qaffariaaterpiatut nassuiarnissaat mianersuunneqassaaq, nalunaarsuisarnernilli qaffaerneruvoq.

Stress artorsarneruvoq, pissutsinit assigiinngitsunit, soorlu sulinermit atatillugu tamaviaarneq imaluunniit ilaqutariinnermit unammillernartuninngaanneersinnaavoq. Sivikitsumik stresserneq napparsimalissutaasinnaasumik artorsarnerunngilaq, kisiannili piffissami sivisuumi artorsarneq nappaatinik pilersitsisinnaavoq, imaluunniit nappaatinik pioreersunik ajornerulersitsisinnaalluni².

Peqqinnissaqarfik naliliivoq inuiaqatigiinni stress eqqumaffigineqaleriartuinnartoq peqqinnissaqarfimmummi saaffiginnissutit stressimut tunngasut siornatigornit amerlanerusut tigusalerpai, taakkulu stressimut attuumassuteqartutut nalunaarsorneqartarput, nalunaarsuinerit aallaqqaataaniikkaluartut. Amerlanertigut sulisitsisut, sulisartut peqatigiiffii sillimmasiisarfiilluunniit stressimik eqqugaasunut ikiorsiinissamat neqeroorteqartartussaapput. Stressi pillugu saaffiginnissutit amerliartuinnartut Peqqinnissaqarfiup tunniussinnaasaanut sunniuteqassaaq. Maannakkuugallartoq Naalackersuisut inuiaqatigiitsinni stress qanoq annertutigisumik unammillernartiginersoq ersarissunik kisitsisaateqanngillat.

3. Inuiaqatigiinni stress pillugu ilisimasaqarnerusariaqartugut Naalackersuisut qanoq isumaqarpat?

a. Taamatutaaq stress pinaveersaartissagutsigu ilisimasaqarnerunissaq annertusartariaqarpa inuiaqatigiinnilu ammasumik oqallisigineqartarnissaanik ingerlanneqassava annikillissarnissaanillu anguniagaqartoqarluni?

Akissut:

Naalackersuisut isumaqarput inuiaqatigiittut suliassaqarfiit akimorlugit stress ukkatarisariaqaripput, ilaatigut ersiutit pinaveersaartitsinerillu ilisimalerniarlugit stressimummi eqqugaasumut annertuumik nanertuutaavoq sivisuumillu katsorsarneqartariaqartunik nappaateqalersitsisinnaalluni.

Inuiaqatigiinni stress annertuumik unammillernartutut isigineqarpoq, tamannalu inuiaqatigiitsinni sumiiffinnut assigiinngitsunut amerlasuunut sunniuteqarpoq, kisianni maannakkuugallartoq annertussusaa killilimmik ilisimaneqarpoq. Unammillernartoq aaqqinniarlugu suliassaqarfiit akimorlugit suleqatigiittoqartariaqarpoq, tamatumani pinaveersaartitsineq, suliffeqarneq, meeqqat – aamma ilaqutariit, ilinniarfeqarfiit aamma peqqinnissaqarfik attuumassuteqartutut ilaapput.

4. Misissuisarnerit takutippaat stress meeqqani aamma atugaasartog nalinginnaasumik takussutissaasarluni niaqukkut annerisaqarnermik, naakkut naggusserillunilu anniarneq uippallerluni ilisimajunnaarlunilu aammalu isigiarsulernermik eqqarsarluarsinnaajunnaanermillu kinguneqartartunik.

Nunatsinni meeqqat aamma stress-ertartut Naalackersuisut ilisimaarivaat?

a. taamatullu Naalackersuisut stressimik meeqqanut atugaqalersartunut pinaveersaartitsinissamik pilersaaruteqarpat

² [Kortvarig og langvarig stress \(sst.dk\)](http://kortvarig-og-langvarig-stress.sst.dk)

iliuseqarnanimi taamatut aqqusaagaqartartunut ilungersunartorujussuusinnaamat?

Akissut:

Peqqinnissaqarfik Kalaallit Nunaanni meeqqat stressimik eqqugaasut amerlassusaat pillugit paasisutissaateqanngilaq.

Peqqinnissaqarfimmili meeraaqqerisuniit meeqqat angajoqqaallu toqqissisimanginnerinik pinaveersaartitsineq annertuumik aallunneqarpoq. Ilaatigut siusissukkut iliuseqartarnek, meeqqat toqqissisimanginnerinik siusissukkut paasinniffiusartussa q pinaveersaartitsiffiusartussarlu pillugit kommunit nunallu immikkoortuini peqqissaasut akornanni suleqatigiiffiulluni aallartinneqarsimavoq.

Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik ilaatigut aamma Meeqqanut aamma Inuusuttunut Naalakkersuisoqarfimmut akissuteqaatinik ujartuisimavoq, taakkulu ima allapput:

"Stressi pillugu pinaveersaartitsineq toqqaannaq sulissutigineqanngilaq, aamma tamanna pillugu pilersaarusiortoqanngilaq. Paarisa Naalakkersuisut suliniutaata Inuuneritta III ataani suliaqarpoq, susassaqrarfiit akimut suleqatigiinnerisigut oqaloqatigiinnerillu ukkaassinikkut iliuseqarnikkut pingaarnertut anguniarneqarpoq. Paarisami suli annerusumik peqqissutsimik siuarsaaneq ukkatarineqarpoq. Tamatumani meeqqat tamarmik isumakkut peqqillutik aamma ilorrisimaarlutik ataatsimoorfinnullu peqataalluarnissaat aamma peqqinnartunut akuutitsisunullu ilaanissaat pineqarpoq. Tamatumani meeqqat piginnaanitik ineriartortsissinnaallugillu unamminartut qaangersinnaallugillu inuit allat peqatigalugit ataatsimoorfinnut akuusinnaassapput. Suliniutini meeqqat peqqinnartumik inooriaaseqarnermut peqqinnartunillu ileqqoqarnermut iluaqutaasunik susassaqrarfiulluartumillu meeraanissaat pineqarportaaq. Meeraaneq peqqinnartoq susassaqrarfiulluartorlu timikkut peqqinnerulersitsisarunilu meeqqap inuunermi nuannaarneranut, ineriartorneranut ilinniarnanullu iluaqutaasarpoq."

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga


Agathe Fontain